

УДК 339.92

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ У США

О. О. Барвінченко, М. В. Дубель

Анотація. У статті розглянуто вісім відомих транснаціональних корпорацій. У межах дослідження розглянуто доходи корпорацій, ринкову капіталізацію, кількість працівників та середню заробітну плату. Аналізуються особливості роботи на американських транснаціональних корпораціях.

Ключові слова: транснаціональні корпорації, Сполучені Штати Америки, національні виробники.

Вступ. Нині провідну роль у глобальних процесах відіграють транснаціональні корпорації (ТНК) США за характером і масштабами торгово-інвестиційної експансії. За річними доходами транснаціональні корпорації обходять ВВП деяких країн, надають багато робочих місць та дуже стрімко розвиваються. Дослідження розвитку ТНК США є досить актуальним, його вивчають такі закордонні та українські науковці: J. Virdin, T. Vegh, J. B. Jouffray, R. Blasiak, С. В. Онішко, Т. В. Паєнтко та інші.

Мета статті: дослідити особливості діяльності транснаціональних корпорацій у Сполучених Штатах Америки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сполучені Штати мають одну з найбагатших і найбільш диверсифікованих економік у світі, очолюваних високопродуктивним сектором послуг, розвиненим виробництвом і дослідженнями та розробками світового рівня. Також велику роль в економіці країни відіграють транснаціональні корпорації.

Транснаціональні корпорації є одними з найбільших економічних інститутів світу. Приблизні підрахунки показують, що 300 найбільших ТНК володіють або контролюють щонайменше одну чверть усіх виробничих активів світу вартістю близько 5 трлн дол. США. Загальний обсяг річних доходів ТНК може порівнятись або перевищити річний валовий внутрішній продукт (ВВП) більшості країн (ВВП – це загальний обсяг виробництва товарів і послуг для кінцевого використання національною економікою). Доходи транснаціональних корпорацій зазначені в табл. 1. Наприклад, доходи Amazon перевищують валовий внутрішній продукт Бангладешу, що склав 416 млрд дол. США у 2021 році [1].

Таблиця 1

Доходи ТНК за 2021 рік, млрд дол. США [2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]

Назва ТНК	Показник
Amazon	470 млрд
Microsoft	169 млрд
Ford	136 млрд
Nike	44 млрд
Johnson and Johnson	94 млрд
Coca-Cola	39 млрд
McDonalds	23 млрд
Walt Disney	67 млрд

Ринкова капіталізація – це економічний показник, який вивляє загальну вартість усіх акцій компанії. Цей показник дає змогу інвесторам зрозуміти відносний розмір однієї компанії порівняно з іншою. Ринкова капіталізація вимірює вартість компанії на відкритому ринку, а також сприйняття ринком її майбутніх перспектив, оскільки вона відображає те, скільки інвестори готові платити за її акції. Ринкова капіталізація ТНК наведена в табл. 2.

Компанії з великою капіталізацією – це зазвичай фірми з ринковою вартістю 10 млрд дол. США або більше. Компанії з великою капіталізацією часто мають репутацію виробників якісних товарів і послуг, історію постійних виплат дивідендів і стабільне зростання. Компанії із середньою капіталізацією – це зазвичай підприємства з ринковою вартістю від 2 до 10 млрд дол.

США. Зазвичай це відомі компанії в галузях, які перебувають на стадії або очікують швидкого зростання. Компанії з малою капіталізацією – це часто ті, ринкова вартість яких становить від 300 до 2 млрд дол. США. Зазвичай це молоді компанії, які обслуговують ринкові ніші або галузі, що розвиваються [10].

Таблиця 2

Ринкова капіталізація ТНК за 2021 рік, зазначено в дол. США [2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]

Назва ТНК	Показник
Amazon	1,691 трлн
Microsoft	2,522 трлн
Ford	83 млрд
Nike	263,55 млрд
Johnson and Johnson	450,35 млрд
Coca-Cola	255,75 млрд
McDonalds	200,31 млрд
Walt Disney	281,53 млрд

Бізнес настільки успішний, наскільки успішний його співробітник, і це стосується будь-якої галузі. Одним із найважливіших факторів продуктивності співробітників є досягнення цілей. Кількість працівників та середня заробітна плата на транснаціональних корпораціях наведена у табл. 3. Успішні співробітники дотримуються термінів, здійснюють продажі та створюють бренд, і саме від цього залежить успіх корпорацій.

Таблиця 3

Кількість працівників та середня заробітна плата ТНК за 2021 рік [2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]

Корпорації	Кількість працівників	Заробітна плата (дол. США)
Amazon	1 608 000	4 143
Microsoft	181 000	8 300
Ford	183 000	5 580
Nike	73 300	3 812
Johnson and Johnson	141 700	6 390
Coca-Cola	79 000	4 951
McDonalds	200 000	2 100
Walt Disney	195 000	2 552

Філії ТНК організовують виробництво продукції або надання послуг відповідно до глобальної стратегії материнської компанії. Дочірні компанії відкриваються у приймаючих країнах, що надає нові робочі місця та збільшує продажі, і це призводить до більших доходів. Кількість закордонних філій корпорацій зазначено у табл. 4:

Таблиця 4

Кількість закордонних філій за 2021 рік [2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9]

Назва ТНК	Показник
Amazon	185
Microsoft	600
Ford	61
Nike	1 048
Johnson and Johnson	350
Coca-Cola	800
McDonalds	38 000
Walt Disney	330

Перейдемо до більш детального розгляду специфіки кожної з провідних ТНК США. Багатонаціональна технологічна компанія Amazon спеціалізується на електронній комерції, хмарних обчисленнях та штучному інтелекті. Ця корпорація є одним із найдорожчих світових брендів і входить до великої п'ятірки американських інформаційних технологічних компаній. Amazon був заснований Джеффом Безосом у 1994 році у м. Белв'ю (штат Вашингтон). Спочатку це був книжковий онлайн-майданчик, а потім компанія розширилася до багатьох категорій продуктів, і така стратегія дала їй змогу отримати прізвисько «Магазин всього».

Microsoft Corporation – транснаціональна технологічна корпорація, яка виготовляє комп'ютерне програмне забезпечення, побутову електроніку, персональні комп'ютери. Головний офіс розташований у Редмонді (штат Вашингтон). Найвідоміші програмні продукти компанії – це лінійка операційних систем Windows, пакет Microsoft Office, а також веббраузери Internet Explorer і Edge. Білл Гейтс і Пол Аллен заснували компанію в 1975 році. Ця корпорація також входить до великої п'ятірки американських інформаційних технологічних компаній.

Американська компанія – виробник автомобілів Ford Motor Company – була заснована Генрі Фордом в 1903 році. Штаб-квартира знаходиться в Дірборні (штат Мічиган). Г. Форд запровадив методи великомасштабного виробництва автомобілів і великомасштабного управління промисловою робочою силою, використовуючи ретельно сконструйовані виробничі послідовності, символом яких є рухомі складальні лінії; до 1914 року ці методи були відомі в усьому світі як фордизм.

Nike – це корпорація, яка займається дизайном, розробкою, виробництвом, а також світовим маркетингом і продажем взуття, одягу, обладнання, аксесуарів та послуг. Штаб-квартира компанії розташована в Портленді (штат Орегон). Це найбільший у світі постачальник спортивного взуття та одягу, а також виробник спортивного обладнання. Заснували компанію Білл Бауерман і Філ Найт у 1964 році.

Компанія Johnson & Johnson заснована в 1886 році Робертом Вудом Джонсоном, Джеймсом Вудом Джонсоном і Едвардом Мідом Джонсоном. Корпорація займається розробкою медичних приладів, фармацевтичних препаратів і споживчих товарів. Штаб-квартира Johnson & Johnson розташована в Нью-Брансвіку (штат Нью-Джерсі).

Компанія Coca-Cola виробляє і продає безалкогольні концентрати та сиропи, а також алкогольні напої, заснована в 1892 році. Безалкогольний напій Coca-Cola був розроблений у 1886 році фармацевтом Джоном Стітом Пембертоном. Штаб-квартира знаходиться в Атланті (штат Джорджія).

McDonald's Corporation – мережа закладів швидкого харчування, заснована в 1940 році як ресторан під керуванням Річарда та Моріса МакДональдів. McDonald's є найбільшою мережею ресторанів у світі за доходами, щодня обслуговує понад 69 млн клієнтів у понад 100 країнах світу станом на 2021 рік. Головний офіс знаходиться в Чикаго (штат Іллінойс).

Компанія Уолта Діснея широко відома як Disney – американський багатонаціональний медіа- та розважальний конгломерат зі штаб-квартирою в комплексі Walt Disney Studios у Бербанку (штат Каліфорнія). Компанія Disney була заснована в 1923 році братами Уолтом і Роєм Діснеями.

Висновки. До особливостей роботи у ТНК США можна виділити найвищі заробітні плати серед країн «великої сімки», кращі умови праці – робота понаднормово оплачується вище в 1,5 рази, а якщо працювати у вихідний день, то годинна ставка зростає у 2 рази. Отже, проаналізувавши показники діяльності провідних транснаціональних корпорацій США, можна зрозуміти, що найбільший річний дохід, ринкова капіталізація та кількість працівників у корпорації Amazon. Найбільшу середню місячну заробітну плату надає корпорація Microsoft, а найбільше закордонних філій має ТНК McDonald's.

Abstract. The article examines eight well-known transnational corporations. As part of the study, the revenues of corporations, market capitalization, number of employees and average wages were considered. The peculiarities of work at American multinational corporations are analyzed.

Keywords: Transnational corporations, United States of America, national manufacturers.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. GDP (current US\$) – Bangladesh). *The World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=BD>
2. Annual report 2021. *Amazon*. URL: <https://ir.aboutamazon.com/annual-reports-proxies-and-shareholder-letters/default.aspx>
3. Annual report 2021. *Microsoft*. URL: <https://www.microsoft.com/investor/reports/ar21/index.html>
4. Annual report 2021. *Ford Motor Company*. URL: https://www.annualreports.com/HostedData/Annual Reports/PDF/NYSE_F_2021.pdf
5. Annual report and notice of annual meeting 2021. *Nike*. URL: [https://s1.q4cdn.com/806093406/files/doc_financials/2021/ar/386273\(1\)_20_Nike-Inc_Combo_WR.pdf](https://s1.q4cdn.com/806093406/files/doc_financials/2021/ar/386273(1)_20_Nike-Inc_Combo_WR.pdf)

6. Annual report 2021. *Johnson and Johnson*. URL: <https://www.investor.jnj.com/annual-meeting-materials/2021-annual-report>
7. Annual report 2021. *Coca-Cola*. URL: <https://investor.cokeconsolidated.com/static-files/70870dd5-11b4-4792-a37f-9afb0a57d7e>
8. Annual report 2021. *McDonald's*. URL: <https://corporate.mcdonalds.com/content/dam/gwscorp/assets/investors/events-presentations/meeting-resources/MCD%202021%20Annual%20Report.pdf>
9. Annual report 2021. *The Walt Disney Company*. URL: <https://thewaltdisneycompany.com/app/uploads/2022/01/2021-Annual-Report.pdf>
10. Understanding market capitalization. *Fidelity*. URL: <https://www.fidelity.com/learning-center/trading-investing/fundamental-analysis/understanding-market-capitalization#:~:text=It%20allows%20investors%20to%20understand,to%20pay%20for%20its%20stock>

УДК 330.8

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

І. В. Біла, М. В. Дубель

Анотація. У цій статті розглядається концепція дослідження корпоративної соціальної відповідальності у транснаціональних корпораціях. У світовій практиці поняття корпоративної соціальної відповідальності є синонімом ефективного та прозорого підприємства зі стійким ефектом. Корпоративну соціальну відповідальність розглядають як здатність організації чи бізнесу оцінювати вплив своїх дій на сталий соціальний розвиток. Багатонаціональні корпорації створили позитивний імідж у суспільстві, розширили моделі прибутку та продемонстрували переваги корпоративних інвестицій у суспільстві. Завданням є визначити виклики і проблеми корпоративної соціальної відповідальності та проаналізувати стан і майбутній напрям розвитку багатонаціональних компаній.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, транснаціональні корпорації, конкурентоспроможність, бізнес, прибуток.

Вступ. Із початку 2015 року моделі корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) змінюються у зв'язку з тенденцією до переходу спільного створення цінності корпоративної діяльності та врахування інтересів стейкхолдерів. Результати показують, що практика корпоративної соціальної відповідальності інтегрована у стратегію сталого розвитку ТНК, яка визначає методи, напрями та форми комунікації, а також сфери відповідальності стейкхолдерів.

Мета статті – дослідження особливостей моделі соціально відповідального підприємництва транснаціональних корпорацій та можливостей для зростання цих ТНК.

Дослідження моделей корпоративної соціальної відповідальності наразі є актуальним, і тому широко освітлюється у працях таких закордонних та вітчизняних вчених: Г. Боуен, Дж. Поулсон, М. Адамс, А. Генрікс, Дж.-М. Клейн, Л. Одентел, М. Саприкіна, Я. Паладієва, А. Чередніченко, Д. Стаджі та ін. Засновник теорії Корпоративної соціальної відповідальності Говард Боуен визначає концепцію соціальної відповідальності як зобов'язання бізнесменів проводити таку політику, приймати такі рішення або іти таким шляхом дій, які є бажаними погляду цілей і цінностей нашого суспільства.

Основна частина. Внутрішня практика корпоративної соціальної відповідальності спрямована на вироблення норм і стандартів моральної поведінки зі стейкхолдерами з метою максимізації економічних і соціальних цілей. Економічні цілі спрямовані не лише на отримання прибутку, а й на мінімізацію витрат через потенційні ризики корупції, шахрайства, конфлікту інтересів. Система корпоративної соціальної відповідальності сучасних ТНК чітко регламентована внутрішніми документами, які визначають перелік зацікавлених сторін та стейкхолдерів, зони їх відповідальності, що значно спрощує процеси співпраці та відповідальності. Внаслідок цього корпорації формують власне внутрішнє інституційне середовище.

Етичні норми допомагають уникнути ризиків конфлікту інтересів, випадків хабарництва, корупції та шахрайства. Теоретична цінність дослідження полягає в доповненні теорії корпоративної соціальної відповідальності у контексті важливості комплексного, системного підходу до інтеграції теорії ресурсів, інституційної теорії, теорії стейкхолдерів у розробку стратегій сталого розвитку ТНК, практика корпоративного управління та соціальної відповідальності.